

MĀLŌ O SAMOA
MATĀGALUEGA O 'ĀOGA, TA'ALOGA MA AGANU'U

NŪMERA Ā'OGA									

SU'EGA AOAQ TAUSAGA 13 A SĀMOA

GAGANA SĀMOA 2022

PEPA FESILI ma TALI

Taimi Fa'atulagaina: 3 Itūla & 10 Minute

FA'ATONUGA

1. E 10 minute e faitau ai ae le'i amataina ona tusi au tali.
2. Tusi lau **Nūmera Ā'oga (SEN)** i le avanoa o lo'o i le tulimanu taumatau pito i luga o le itūlau lenei.
3. **Tali uma fesili.** Tusi tali i avanoa o lo'o i totonu o lenei Pepa.
4. Afai e te mana'omia nisi pepa mo tali, ona fesili lea. Tusi lau Nūmera A'oga (SEN) i pepa fa'aopoopo uma ma tusi manino ai ma nūmera o fesili. Fa'apipi'i uma pepa fa'aopoopo i le vāega o lo'o iai fesili na taliina.

ALAFUA MO MATA'UPU 'AO'AOINA		Itūlau	Taimi (min)	Togi
ALAFUA 1	VĀEGA 'ESE'ESE O LE GAGANA	2-3	20	9
ALAFUA 2	A'OINA 'O LE GAGANA	4-6	40	16
ALAFUA 3	FA'AMAUMAUGA MA FETUFAĀ'IGA (Talatu'u, Gagana Fa'amauina ma Tusigātala Ese'ese)	7-11	40	16
ALAFUA 4	FESO'OTA'IGA I ALAFA'ASALALAU	12-15	43	21
ALAFUA 5	TU MA AGA A SĀMOA	16-19	12	22
ALAFUA 6	FA'AFIIFIAGA MA TA'ALOGA	20-22	25	16
AOFA'IGA			180	100

Siaki lau Pepa po'o atoa itūlau mai le 2 – 23.

TU'U LE PEPA LENEI I LE FAISU'EGA PE'Ā MAE'A LE SU'EGA.

FA'ATONUAGA

- Fili le tali aupito sa’o ona tusi lea o le mata’itusi o le tali sa’o i totonu o le tama’i pusa ua saunia mo le Fesili 1.
- Tusi uma au tali i avanoa ua saunia mo le Fesili 2 – 4.

1. O le ā le uiga o le upu Veape i le vaega o le gagana po’o le kalama?

- A. Upu Faitino.
- E. Upu Fa’asino.
- I. Upu Fa’amatala.
- O. Upu Galue.

Tomai 'Ausia 1

2. Tusi mai ni fa’ata’ita’iga o ni **Nauna Tau Nofoga** se lua.

Tomai 'Ausia 2

3. E lua **'Au'āiga o Upu o le Gagana** o lo’o fa’amauina i le iloiloga o le kalama. Fa’ailoa mai po’o a ia ‘auā’iga o upu.

Tomai 'Ausia 2

4. Ta’u mai Upu Fa’asino Faiā e **LUA** o le gagana o lo’o i le iloiloga o le kalama, ma tusi mai se fuaiupu se tasi e fa’aaogā uma ai ia **Upu Fa’asino Faiā**.

Tomai 'Ausia 4

FA'ATONUAGA:

- Fili le tali aupito sa'o ona tusi lea o le mata'itusi o le tali sa'o i totonu o le tama'i pusa ua saunia mo Fesili 5 – 6.
- Tusi uma au tali i avanoa ua saunia mo Fesili 7 – 11.

5. E fia vāega ua vaevaeina iai le Pi Faitau o le Gagana Sāmoa?

- A. 2
- E. 3
- I. 4
- O. 5

Tomai 'Ausia 1

6. O mata'itusi o le H, K, R o lo'o i le Pi Faitau e fa'amatalaina i lona uiga moni e fa'apea:

- A. O mata'itusi ia o le Gagana Peretania.
- E. O mata'itusi Vaueli o le Gagana Sāmoa.
- I. O mata'itusi Konesane o le Gagana Sāmoa.
- O. O mata'itusi leo lē matala ia o le gagana.

Tomai 'Ausia 1

7. E iai mau 'ese'ese i le āfuaga o le Gagana Sāmoa i lona talafa'asolopito ma le mafua'aga. Ta'u mai ni mau po'o ni talitonuga se **LUA** o le āfuaga o le Gagana Sāmoa.

Tomai 'Ausia 2

8. Ta'u mai se fa'aupuga o le **Gagana Fa'auigalua** ma tusi mai lona uiga moni.

Tomai 'Ausia 2

FA'ATONUAGA: Ua vaevaeina le Ālafua lenei i vaega e TOLU e iai le:

- I. Talatu'u ma Fa'afanua
- II. Gagana Fa'amauina
- III. Tusitusiga 'Ese'ese

I. TALATU'U MA FA'AFANUA

FA'ATONUAGA:

- O le vāega lenei o Talatu'u ma Fa'afanua, ua fa'apitoa mo le Fesili 12 aga'i i le Fesili 15.
- Fili le tali aupito sa'o ona tusi lea o le mata'itusi o le tali sa'o i totonu o le tama'i pusa ua saunia mo Fesili 12 – 15.

12. O le alagā'upu lenei; **“O le lau o le fiso o le lau o le tolo, e ala e tasi le mauga i Ōlo,”** e maua mai i le talatu'u iā:

- A. La'auli ma Fuaoleto'elau.
- E. Ulumū ma Lefaoseu.
- I. Vaea ma Apaula.
- O. Taemā ma Tilafaigā.

Tomai 'Ausia 1

13. O le tala iā Vaea ma Apaula o se tasi o talatu'u ua iloga, ma e pine i le:

- A. Malae o le Ma.
- E. Ana o Va'atausili.
- I. Vai – Suatoto.
- O. Pā – Sopo'ia

Tomai 'Ausia 1

14. O ai le Minisitā o Ā'oga, Ta'aloga ma Aganu'u?

- A. Agaseāta Vālelio.
- E. Matamua Vāsati.
- I. Seu'ula Ioane.
- O. Leātinu'u Wayne.

Tomai 'Ausia 1

15. O ai le mauga aupito i maualuga o Sāmoa?

- A. Mauga o Fao.
- E. Mauga o Vaea.
- I. Mauga o Mata'utia.
- O. Mauga Silisili.

Tomai 'Ausia 1

II. **GAGANA FA'AMAUIA**

FA'ATONUGA:

- Filifili se Tala Pu'upu'u (Tala Pupu'u) po'o se Tala Moni po'o se Tala Fatu na e su'esu'eina e tali mai ai le vāega lenei.
- Fa'aaogā na'o tala o lo'o fa'amauiina i le Fa'asinoala.
- Ia manino mai i lau tali vāega mo'omia nei:
 - Manino manatu autū o le tali.
 - Lelei ma 'anoa le fa'amatalaga o le tali ma iai ni pine mai le tala.

FESILI: Ta'u mai se tagata o le tala na e su'esu'eina e te fiafia pe e te lē fiafia iai, ma fa'amatala manino mai se mafua'aga po'o ni mafua'aga na māfua fa'aosofia ai lea lagona iā te oe.

TALI:

Igoa o le Tala:

Igoa o le Tusitala po'o lē na Fa'aliliuina.

FA'ATONUAGA

- Fili le tali aupito sa'o ona tusi lea o le mata'itusi o le tali sa'o i totonu o le tama'i pusa ua saunia mo Fesili 20 – 22.
- Tusi au tali i avanoa ua saunia mo Fesili 23 – 28.

20. O tali uma o lo'o i lalo latou te fa'amatalaina tala o ni matā'upu i fa'asalalauga o le soifuaga i vaifanua ma le lalolagi se'i vaganā ai le tali _____ e lē aofia ai.

- A. fete'ena'iga
- E. fa'aupuga
- I. vaaiga
- O. fausaga

Tomai 'Ausia 1

21. O le Tulafono e masani ona fa'aaogāina i fa'asalalauga fa'apisinisi o le:

- A. tulafono o le tu'ufa'atasiga o tala.
- E. tulafono o le vaetoluga o fa'asalalauga.
- I. tulafono o le fa'aaogāina o le gagana.
- O. tulafono o le fa'aaogāina o ata.

Tomai 'Ausia 1

22. Ua fa'amatalaina aogā o ala Fa'asalalau o fa'asalalauga i tali ua tu'uina i lalo se'i vaganā ai le tali _____ e lē aofia ai.

- A. aumaia se a'oa'oga tāua
- E. fa'atupuina manatu fefa'asoa'ai
- I. fa'aosofiaina lagona lē mautonu
- O. fa'ailoaina fa'amatalaga i matā'upu

Tomai 'Ausia 1

FA'ATONUAGA

- Fili le tali aupito sa’o ona tusi lea o le mata’itusi o le tali sa’o i totonu o le tama’i pusa ua saunia mo Fesili 29 – 30.
- Tusi au tali i avanoa ua saunia mo Fesili 31 - 37.

29. O le aganu’u o Fa’atufugaga i le vāega o le Tāgatatau, e maua mai ai le fuaitau lenei:

- A. Ua tulia afega.
- E. E logo le tuli i le tātā.
- I. Ua so’oso’otuli le malu.
- O. E lē o se tuli ua vale.

Tomai ‘Ausia 1

30. O le matagi o le Matā’upolu e agi mai i le itūlagi i:

- A. Mātū.
- E. Saute.
- I. Sasa’e.
- O. Sisifo.

Tomai ‘Ausia 1

31. Fa’amatala mai se “nafa a le Matai” i lona aiga.

Tomai ‘Ausia 2

34. O le ā le vaitau e ta'ūa o le **'Aununu**?. Fa'amatala lelei mai.

Tomai 'Ausia 2

35. Fa'amatala auiliili mai le fa'atinoga o le aganu'u talimālō lenei o le **"Umufono"**.
Ia maua mai tagata e fa'atinoina, mea e fa'aaogā, taimi e fa'atino ai ma lona
fa'atinoga.

Tomai 'Ausia 4

36. O le seulupe, o se tasi lea o mea e fa'aaogā i le faiva o le Seugālupe. Ta'u mai se vāega se tasi o le seulupe, ma aumai se alagā'upu mai i vaega 'ese'ese o le seulupe.

Tomai 'Ausia 2

37. O Tofiga Fa'aleaganu'u, na maua ai mamalu ma fa'alupega nei o Tūmua ma Pule. Tusi mai se Tūmua ma se Pule, ma ta'u mai le itūmālō tonu e fa'asino iai lea Tūmua ma lea Pule e pei ona fa'amauina i le vaeveaga o itūmālō māvae o Sāmoa.

(i) Tūmua ma lona Itūmālō

(ii) Pule ma lona Itūmālō

Tomai 'Ausia 4

FA’ATONUAGA

- E LUA vaega ua vaevaeina iai le Ālāfua lenei.
 - I. Fa’afiifiaga
 - II. Ta’aloga
- Fili le tali aupito sa’o ona tusi lea o le mata’itusi o le tali sa’o i totonu o le tama’i pusa ua saunia mo le Fesili 38.
- Tusi au tali i avanoa ua saunia mo Fesili 39 - 43.

I. FA’AFIIFIAGA

38. O le igoa o le ‘ula a le taupou e lā’ei i fa’afiifiaga o le:

- A. fa’asolo.
- E. tuipapa’i.
- I. tinumāsasalasa.
- O. tuive’eve’e.

Tomai ‘Ausia 1

39. Fa’amatala mai le uiga moni ma lona lagona o le fa’aupuga lenei pe a fa’aaogā i le taimi o fa’afiifiaga; **“Ua lē ‘ole lea.”**

Tomai ‘Ausia 2

NŪMERA Ā'OGA									

GAGANA SĀMOA

2022

(Mō le Togipepa)

ĀLĀFUA		TOGI	TOGI 'AUSIA	TOGI AOFA'I
ĀLĀFUA 1	VĀEGA 'ESE'ESE O LE GAGANA	9		
ĀLĀFUA 2	A'OINA O LE GAGANA	16		
ĀLĀFUA 3	FA'AMAUMAUGA & FETUFAĀ'IGA	16		
ĀLĀFUA 4	FESO'OTA'IGA MA ĀLAFASALALAU	21		
ĀLĀFUA 5	TU MA AGA A SĀMOA	22		
ĀLĀFUA 6	FA'AFIIFIAGA MA TA'ALOGA	16		
AOFA'IGA		100		